

पं. राम मराठे स्मृती, संगीतभूषण संगीत अकादमी,
आवाजसाधना पदविका अभ्यासक्रम

वार्षिक अभ्यासक्रमाची पाठनिहाय रुपरेषा

1. अभ्यासक्रमाची ओळख. आ. मणेरीकर सर यांचे व्याख्यान.
प्रत्यक्ष सरावाला सुरुवात - गायनासन. सर्वसाधारण पल्ला व
सूरनिश्चिती.
2. वैयक्तिक सरावाला सुरुवात - स्वरपात्राची ओळख.
गायनासन, गानमुद्रा, ताणविरहीत सहजस्थिती. वैयक्तिक पल्ला
व सूरनिश्चिती.
3. स्वरपात्राची आकार सांभाळणे.
4. स्वरपात्राचा आकार अधिक कौशल्याने सांभाळणे.
5. “स्वरपात्राचा आकार सांभाळणे” - विषयसांगता.
6. “जीभ” योग्य जागी स्थीर ठेवणे.
7. जीभ मागच्या बाजूनही सपाट व स्थीर करणे.
8. नादगृह - पूर्ण, गोल, आणि नैसर्गिक आकार निर्मीती.

9. 'आ'काराचे नादरूप - स्वरयंत्र, स्वरपात्र आणि नादगृह यावर लक्ष ठेउन आकार मस्तकाच्या दिशेने पोचविणे.

10. प्रत्येक सुरावर चांगला 'आ' म्हणणे. सूर आणि स्वर.

11. सरावाने अनुकूल झालेले शरीर हे योग्य 'आ'कार निर्मितीसाठी वापरणे 'प्रथमोच्चार सहजोच्चार' - नादरूप एकदिश होणे.

12. दोषरहित 'आ'कार निर्मिती, सरावाचे सातत्य, स्वरपात्रावर ताबा. पल्ल्यापेक्षा नादगुण मोठा.

13. 'आ'कार - आवाज व गोंगाट - विषयसांगता व मूल्यमापन. 'इ'कार विषयप्रवेश. - नादभेद - जीभेचा आकार.

14. 'ई'कार - सरावसत्र - स्वरपात्राचा आकार व चांगला ईकार मनात म्हणणे.

15. 'ई'काराचे नादरूप - सरावसत्र - चांगला ईकार ऐकू येणे.

16. प्रत्येक सुरावर चांगला 'ई'कार म्हणणे.

17. 'ई'कार विषयसांगता, 'ए'कार अभ्यास.

18. 'ई'कार - सरावसत्र व 'उ' कार अभ्यास.

19. 'ई'कार - सरावसत्र व 'ओ' कार अभ्यास.

20. नादरूपाची जाणीव व नादविकासाची जागा सांभाळीत प्रत्येक स्वराचा वेगवेगळा सराव. गळ्याचा गुणधर्म जाणणे.
21. स्वराभ्यासानंतर 'आ' काराचा सराव. आकाराचे महत्त्व. भरीवपणा, घनता यात सारखेपणा.
22. स्वराभ्यासानंतर 'ई' काराचा सराव. आकाराचे महत्त्व.
23. नेमून दिलेल्या कोणत्याही सुरावलीवर कोणत्याही स्वराचा सराव करता येणे.
24. आ. मणरीकर सर यांचे व्याख्यान. स्वराभ्यासाची विषयसांगता व स्वर जुळवाजुळव विषयप्रवेश.
25. स्वरांची जुळवाजुळव - स्वरपात्राचा आकार सारखा राखणे. आ आणि ई, ई आणि आ.
26. इतर स्वरांची जुळवाजुळव आणि स्वरपात्राचा आकार.
27. इतर स्वरांची जोडणी व जोडणीतील सहजता.
28. व्यंजनअभ्यास - सराव - का, की व चा, ची वर्ण
29. व्यंजनअभ्यास - सराव - टा, टी व ता, ती वर्ण
30. व्यंजनअभ्यास - सराव - इतर वर्ण व संपूर्ण व्यंजने.
31. व्यंजन अभ्यास विषय सांगता.

32. व्यंजनांच्या अभ्यासानंतर आकाराचा पूर्वी केलेला अभ्यास व नादगुण टिकला का ? स्वराभ्यासाचे महत्व आणि आकार ईकारादी सराव.

33. आपला आवाज ओळखणे - 'आकार' सरावसत्र.

34. नेमून दिलेल्या कोणत्याही सुरावलीवर कोणताही स्वर, कोणत्याही व्यंजनांचा सराव.

35. स्वराभ्यास, व्यंजनाभ्यास विषयसांगता. आढावा.

36. आ. मणेरीकर सर यांचे व्याख्यान. व मूल्यमापन.

37. घडविलेला आवाज प्रत्यक्ष वापरास सुरुवात. गीतगायन.

38. स्वराभ्यासाचे व व्यंजनाभ्यासाचे भान राखून गीतगायन. शब्दातील नादमयता.

39. स्वर व सुरावली लयीत म्हणण्याचा अभ्यास. तालाच्या आधारे आकाराचा लयीत म्हणण्याचा अभ्यास.

40. ईकारादी अन्य स्वर लयीत म्हणण्याचा अभ्यास. एकसंध जुळवाजुळव.

40. लय वाढवीत नेउन नादरुपाचे भान राखून आलापक्रिया व तानक्रियेकडे जाणे.

41. निर्गुणातून सगुणाकडे येतांना आवाजनिर्मिती, तसेच नादरूप, नादसौंशठव व पूर्ण, गोल, नैसर्गिकतेचे भान राखणे.

42. गीतगायन, बंदीषगायन यांचा अभ्यास.

43. आकाराचा लयीसह अभ्यास - वेग वाढला असताही दोषविरहित आवाज अभ्यास.

44. गीतगायन करीत असतांनाही आवाजवर लक्ष ठेवणे. माझा नैसर्गिक आवाज कसा आहे याची सतत कल्पना करीत गीतगायन करणे. प्रत्येक सांगीतिक क्रिया सहज व सुंदर.

45. शब्दोच्चार करीत असतांना नादगुणाचा विचार. शब्दाला नादरूप देणे.

46. गळ्याच्या क्षमता व मर्यादा ओळखून गाणे. इतर गीतांच्या गायनात घडविलेल्या आवाजाचा वापर करता येणे.

47. नादरूपाचे सतत ध्यान. मन हे नादात गुंतलेले पाहिजे यासाठी एकाग्रतेचा संकल्प व सराव. चित्त केवळ उत्तम आवाजनिर्मितीत.

48. व्याख्यानाने वर्गाची सांगता.